

Ярошевич Наталя Богуславівна
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»*
Дубравський Андрій Володимирович
*аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-441-5-43>

СТРУКТУРА СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ КБ ПРИВАТБАНК В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Посилення викликів, загроз та ризиків ведення бізнесу в умовах повномасштабного військового російського вторгнення в Україну під впливом руйнування та пошкодження інфраструктури, виробничих потужностей підприємств, суспільних інституцій; масштабних демографічних та екологічних втрат; кібератак на інформаційні системи банків та органів державного управління; значних економічних збитків від війни, втрат реального ВВП, витрат ресурсів на військове протистояння, роблять проблему створення і використання системи оцінювання і забезпечення економічної безпеки бізнесу однією із пріоритетних для суб'єктів господарювання сьогодні. Проблема створення і використання системи оцінювання і забезпечення економічної безпеки бізнесу не є новою для вітчизняної економічної науки – дослідження цієї тематики ведуться з 1990-х років і науковий інтерес до проблем економічної безпеки лише зростає. Наукові доробки цього періоду, заклали підвалини двох найбільш поширених на сьогодні підходів до оцінювання економічної та фінансової безпеки – індикаторного та функціонального. На даний час методичний базис оцінювання економічної безпеки держави, регіону, підприємства є достатньо сформованим, проте новітня хвиля викликів і загроз, зумовлених

війною, вимагає вдосконалення основних підходів до оцінювання економічної безпеки систем всіх видів бізнесу, зокрема для фінансових установ.

Ресурсно-функціональний підхід є найбільш визнаним та широковживаним, і, незважаючи на основний недолік його методичного інструментарію – відсутність конкретного порогового кількісного вираження рівня економічної безпеки для порівняння з ним фактичного, обчисленого для бізнесу значення рівня економічної безпеки, спроба охопити всі функціональні напрямки діяльності банку в найбільш повній мірі характеризує його економічну безпеку. Тому саме ресурсно-функціональний підхід до оцінювання економічної безпеки банківської діяльності є найбільш доцільним в умовах ризиків і викликів сьогодення. Відповідно до ресурсно-функціонального підходу рівень економічної безпеки є інтегральною величиною, що характеризує ефективність використання ресурсів за функціональними підсистемами суб'єкта господарювання, якими згідно з [1] будемо вважати (1) фінансову, (2) інтелектуально-кадрову, (3) техніко-технологічну, (4) політико-правову, (5) інформаційну, (6) екологічну, (7) силову безпеку. Максимізація загального рівня економічної безпеки досягається шляхом максимізації безпеки кожної окремої функціональної складової. Оцінювання рівня економічної безпеки можна здійснити на основі розрахунку сукупного критерію рівня економічної безпеки (СКЕБ) шляхом знаходження та підсумовування окремих часткових функціональних критеріїв (ЧФК), що розраховується як відношення сукупного відверненого збитку за складовою економічної безпеки до суми витрат на реалізацію заходів із запобігання збиткам від негативних впливів і загального зазначеного збитку за складовою [2]. Питому вага часткових функціональних критеріїв економічної безпеки бізнесу (ЧФК) у сукупному критерії (СКЕБ) його економічної безпеки розраховуються на основі оцінки сукупних збитків за функціональними складовими, що дає можливість досить точно оцінити значущість функціональних складових економічної безпеки бізнесу. Принцип розрахунку вагових коефіцієнтів

функціональних складових економічної безпеки бізнесу як частки збитків функціональних складових у сумі сукупних збитків дає змогу визначити однорідний параметр дослідження важко вимірюваних іншими засобами функціональних складових економічної безпеки, і тому цей метод можна вважати досить ефективним. Проведена апробація методики оцінювання рівня економічної безпеки банку на основі ресурсно-функціонального підходу за вищезгаданими складовими за даними річної фінансової звітності АТ КБ Приватбанк за 2022–2023 роки [3; 4], показала коректну ідентифікацію стану економічної безпеки банку, що робить можливим прогнозування розвитку як окремих ресурсно-функціональних складових, так і банку в цілому для визначення стратегічних орієнтирів діяльності.

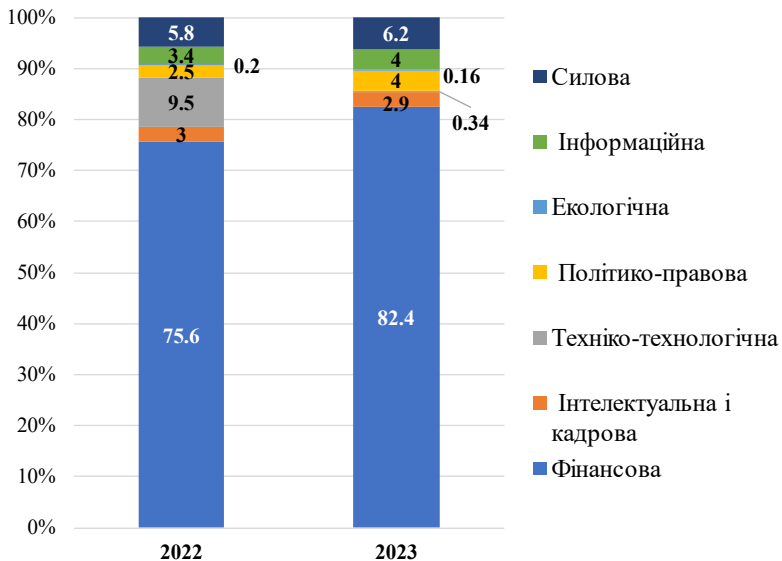

Рис. 1. Динаміка питомої ваги функціональних складових економічної безпеки АТ КБ Приватбанк у 2022–2023 роках

При цьому, отриманий результат розрахунку (рис. 1) підтверджує, що фінансова складова залишається найвагомішою (від 75,6% до 82,4%) у системі управління економічною безпекою банку. Проте в умовах значних викликів, загроз і ризиків нефінансового характеру для всіх суб'єктів підприємництва в Україні, актуальності набуває оцінювання всіх потенційних можливостей бізнесу протистояти негативному впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовища саме через оцінку економічної (і фінансової у її складі) безпеки діяльності банків. Тому оцінювання та управління всіма іншими складовими економічної безпеки банку також є важливим, зокрема в період посилення у зв'язку з військовим станом дії таких факторів зовнішнього середовища як силова (фізична) та інформаційна агресія, значна втрата кадрового потенціалу через міграцію та мобілізацію тощо. Інформаційна безпека є чи не найголовнішою для банківського сектору – банки зобов'язані вживати заходів для посилення своєї кібербезпеки, оновлювати свої базові системи інформаційної безпеки у відповідності до Міжнародних стандартів ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27002, PCI DSS. В результаті DDoS-атак країни-агресора на українські банки, в результаті якої проведення планових технічних робіт з відновлення штатного функціонування веб-порталу спричинило додаткові витрати Приватбанку, питома вага інформаційної складової економічної безпеки Приватбанку у 2023 році зросла до 4%. Відбулося також зростання питомої ваги силової складової економічної безпеки банку у 2023 році до 6,2% (рис. 1). Силова складова характеризує забезпечення фізичної безпеки працівників та збереження майна банку. Внаслідок військових дій та окупації частини території України доступ до низки відділень Приватбанку, банкоматів та терміналів є обмеженим. За результатами аналізу потенційних втрат та пошкоджень виходячи із наявної інформації, банк сформував резерв під знеціненні залишки готівкових коштів у відділеннях, банкоматах та терміналах та визнав збитки від переоцінки іноземної валюти за цими коштами [3; 4], внаслідок чого

стало можливим оцінити очікувані та відвернуті збитки Приватбанку.

Подальша розробка механізму управління економічною безпекою банку потребує вирішення таких питань, як обґрунтування шкали оцінювання рівня економічної безпеки, розробки стратегії діяльності банку та обґрунтування механізмів забезпечення необхідного рівня економічної безпеки банку.

Література:

1. Економіка підприємства: навчальний посібник / за загальн. ред. С.Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2003. 608 с.
2. Підлужна Н.А. Вибір критерію економічної безпеки підприємства. *Наукові праці ДонНТУ*. 2002. № 47. С. 10–15.
3. Річний звіт Акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» за 2023 рік, 2023. URL: <http://surl.li/wxakjc> (дата звернення: 05.12.2024).
4. Річний звіт Акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» за 2022 рік. 2022. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 05.12.2024).